

LA SALA DE MÉS AMUNT**Salvador Llobet i Andorra**

El geògraf català Salvador Llobet va néixer a Granollers el 1908 i va morir el 1991, als 83 anys. La seva carrera professional ha estat molt dilatada: es va doctorar en geografia amb la menció de premi extraordinari, va ser membre del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i de la Societat Catalana de Geografia (SCG), catedràtic de geografia humana a la Universitat de Barcelona i un gran investigador.

Salvador Llobet va fer una gran aportació a l'estudi del territori andorrà amb l'obra titulada *El medio y la vida en Andorra. Estudio geográfico*, editada l'any 1947 a Barcelona amb el suport del CSIC. Aquest treball, publicat en llengua castellana, meresqué un premi especial, el Menéndez y Pelayo, l'any 1945. Per a molts estudiosos d'Andorra, aquest llibre s'ha constituït en una peça clau que ha influït decisivament en gran quantitat de treballs posteriors. Val a dir que es tracta d'un estudi de geografia regional molt complet i que apareix, de forma oportuna, en una època en què la producció científica sobre Andorra era molt escassa. A banda que per a molts ha estat el primer llibre amb rigor científic sobre Andorra que ens ha passat per les mans.

En rellegir alguns capítols per fer aquesta breu ressenya, repetim el viatge a un passat que ens deixa un gust agredolç i del qual, malgrat quedar lluny de la nostra percepció personal, cronològicament només ens separa unes dècades. Com va reconèixer el mateix autor en el pròleg d'una reedició de l'any 1986 a càrrec de l'editorial andorrana

Promocions Literàries, la situació socioeconòmica d'Andorra havia canviat de forma substancial d'ençà que s'havia escrit el llibre. Amb posterioritat s'han publicat diversos estudis monogràfics sobre Andorra, però la validesa d'un testimoni d'una certa antiguitat, un document per explicar l'Andorra al final de la Segona Guerra Mundial i el que havia estat la seva evolució fins a aquell moment, no es pot obviar. Prova evident de la transcendència de l'obra de Salvador Llobet és que resulta l'autor més citat en tota la bibliografia andorrana de la segona meitat del segle XX.

És evident que després de l'aparició d'*El medio y la vida en Andorra*, també la geografia ha evolucionat molt ràpidament. Els aspectes conceptuals, didàctics, metodològics, els enfocaments i la forma de ser transmesos han canviat significativament. La geografia s'ha tornat més analítica i ha adoptat els mètodes de tota investigació científica, però la vigència d'aquesta obra és inqüestionable.

El panorama de la geografia del segle XX ha estat complex, amb diversitat d'enfocaments, que ahora coexisteixen amb la pervivència de la geografia regional, a la qual s'han aplicat nous punts de vista. Les diverses orientacions de què és objecte la geografia no són negatives i estan d'acord amb la mateixa evolució de la societat, en què els problemes són canviants. A finals del segle XVIII es creen un gran nombre de societats geogràfiques i estadístiques que constitueixen l'etapa clàssica de la geografia. Posteriorment, l'especialitat s'endinsa en una etapa que arriba fins als anys cinquanta i que queda dominada per dues tendències: la determinista i la possibilista. El possibilisme es traduirà en una geografia concebuda com a ciència de síntesi, que donarà lloc a multitud d'estudis regionals.

A partir dels anys cinquanta, nous aires irrompen en l'àmbit geogràfic. De llavors ençà, les inquietuds i les tendències se succeeixen amb molta rapidesa, i fins i tot se superposen. Neix la geografia aplicada, que es pretén que sigui una ciència útil; paral·lelament, prenen auge les geografies socials, en què la interpretació del paisatge és l'eix del discurs.

La crítica frontal a la geografia regional, que marca la producció d'una bona part de la segona meitat del segle XX, ve de l'anomenada geografia quantitativa, que busca la construcció de models i el raonament lògic. La dècada dels anys setanta aportarà nous enfocaments geogràfics: la geografia de la percepció i el comportament, malgrat que els seus antecedents eren molt anteriors. És una geografia que estudia com els individus veuen i senten l'espai. Fruit d'aquesta nova concepció és l'elaboració de mapes mentals que tenen una aplicació clara en l'àmbit de l'ordenament territorial. La geografia radical apareix a finals dels anys setanta, i la relació entre ciència i problemes socials constituirà la base d'aquesta nova orientació. És a partir d'aquest moment que la geografia adquireix un caràcter viu. Es detecta una preocupació creixent pel canvi metodològic, els mateixos títols de les obres publicades posen en evidència aquestes noves inquietuds: estem davant del que es podria anomenar geografia compromesa. A partir dels anys setanta, les postures s'acosten i s'intenta una coexistència de punts de vista diferents, que passen a ser molt enriquidors.

El treball de Llobet, un dels primers geògrafs catalans que s'interessen per Andorra, constitueix la recerca geogràfica més completa realitzada sobre el nostre país fins aleshores. Anteriorment, alguns geògrafs francesos s'havien interessat per la realitat andorrana, com J. F. Bladé (1875) i Marcel Chevalier (1925). Llevat

d'aquestes dues excepcions, la recerca havia estat més centrada en estudis històrics i jurídics.

En el pla metodològic, criden l'atenció les mancances que Llobet destaca en la introducció del seu llibre, com són la inexistència d'estadístiques i de documentació històrica de primera mà, que es van constituir en un escull important per a l'autor. La por que es puguin trobar detalls que perjudiquin la situació política o que es puguin robar documents d'interès pràctic, a banda que molta documentació està en mans de particulars, originen aquesta suspicàcia envers els estrangers que volen consultar els arxius del Consell General. Llobet considera inadequat aquest recel, ja que el coneixement més o menys profund sobre el país no pot perjudicar-ne la independència.

Per suplir i compensar els dèficits informatius, Llobet va haver de recórrer a l'observació directa sobre el terreny i a interpretar l'evolució que expliqués la situació del país que va conèixer als anys quaranta. La visió que proporciona d'Andorra al seu llibre és molt completa i, fins i tot, arriba a intuir que es troba davant una realitat que està cridada a canviar i capta en quin sentit ho farà. Fa esment de la importància del turisme d'Escaldes, del seu caràcter cosmopolita a causa de les aigües termals i de com els andorrans, gràcies al seu afinat instint polític, saben sacrificar un benefici actual per tal d'evitar complicacions futures. Llobet pressuposa que quan les comunicacions s'hauran normalitzat, el turisme es desenvoluparà vigorós, tot superant la puixança que tenia en l'època d'immediata avantguerra. Parla d'un corrent de modernització que ha estat conseqüència de les comunicacions i del desig de col·locar capitals en un país que tenia poques probabilitats de fer-ho per l'escassetat de propietat privada.

El cos del llibre el constitueix, com a bon estudi de geografia regional que és, la geografia física, en què la geomorfologia, el clima i la vegetació ocupen un lloc destacat; la instal·lació de l'home, l'agricultura que se supedita a les necessitats de la ramaderia, principal ocupació econòmica, proporcionen l'anàlisi econòmica del moment. Completa la visió amb un estudi sobre la propietat, com a element geogràfic d'importància cabdal, i també fa esment de la indústria tèxtil i del ferro, que van conèixer moments d'esplendor. No oblidia les comunicacions ni la població, tema en què aporta diferents fonts d'informació de gran vàlua, i fa referència als andorrans que han emigrat. Un apartat dedicat a la casa, que considera un tema apassionant de la geografia humana, íntimament lligada al medi, i un repàs als aspectes polítics i institucionals en què lloa l'obra de J. A. Brutails, escrita l'any 1900, tanquen aquest manual de geografia escrit fa gairebé seixanta anys.

És evident que el llibre del geògraf català Salvador Llobet ocuparà un lloc destacat en la bibliografia del nostre país per haver contribuït a l'engrandiment del saber sobre Andorra, en una època en què estàvem àvids de coneixement i volíem saber què havia passat en tan poc temps perquè les coses haguessin canviat tant, gairebé sense poder-nos-en adonar. Sortosament, organismes com la Biblioteca Nacional han treballat perquè actualment es pugui disposar d'una bibliografia, tant regional com local, que fa uns anys resultava difícil de trobar i estava dispersa.

Molts estudis regionals són el fruit de treballs universitaris, com tesis doctorals i tesis de llicenciatura, o de treballs impulsats per organismes públics i privats. Entre tota aquesta producció, *El medio y la vida en Andorra* ocupa un lloc destacat i resulta de lectura obligatòria per a tota persona que vulgui treballar sobre la realitat

més immediata del nostre país. Es pot afirmar taxativament que, en la bibliografia andorrana, hi ha un abans i un després de Salvador Llobet.

Maria Jesús Lluelles Larrosa
Doctora en Geografia